

Bir yıllık denetim raporu
Daha fazla şeffaflık için bir yıl denetim
Eylül 2013, Prizren

İÇİNDEKİLER

I. Yönetici Özeti	2
II. Prizren Belediyesi Denetimi	3
III. Mamuşa Belediyesi Denetimi	6
IV. Şeffaflığa dair genel tespitler	6
V. Denetime dair spesifik bulgular	7
VI. Tavsiyeler	10
VII. Faaliyetler/Raporlama	12
VIII. Projenin etkisi	13
IX. Proje hakkında	14
X. Neden şeffaflık denetimi	15
XI. Teşekkür	16
EC Ma Ndryshe	17

Bu rapor, Birleşik Krallık Pristina Büyükelçiliğinin finansal destek sunduğu "Prizren ve Mamuşa belediyelerinin çevrimiçi şeffaflığı" projesi kapsamında hazırlanmıştır.

British Embassy
Pristina

STK Emancipimi Civil Ma Ndryshe (EC Ma Ndryshe)
Saraçlar Sk. no. 5, 20000/Prizren ~ Zeki Shulemaja Sk. No. 2 , 10000/Pristina
www.ecmandryshe.org ~ info@ecmandryshe.org ~ 038-224-967 & 029-222-771

I. Yönetici özeti

“Daha fazla şeffaflık için bir yıl denetim” isimli rapor, “EC Ma Ndryshe” STK’nın Prizren belediyesi şeffaflığını denetimindeki bir yıllık çalışmaları ile Mamuşa belediyesi şeffaflığını denetimdeki birkaç aylık çalışmalarını kapsamaktadır. Bu analiz, “Prizren ve Mamuşa belediyelerinin çevrimiçi şeffaflığı” projesi kapsamında hazırlanmıştır ve özellikle şeffaflık ile istikrarlı bir demokrasi için ön şart olarak yerel yönetimin bu önemli alanını geliştirme çabalarının altı çizilerek, ilgili bu yerel yönetimlerin değişik unsurlarıyla ilgili bulguları kapsamaktadır.

2012 yılı Eylül ayında, “EC Ma Ndryshe”, Prizren Belediyesi ve Birleşik Krallık Büyükelçiliği “Prizren Belediyesi Çevrimiçi Şeffaflığı” proje başlangıcına dair bir Mutabakat Zaptı imzalamıştır¹. İlaveten, “Transparency Online” projesinin Prizren’deki bulguları denetimin ek bir belediyeye, daha doğrusu 2013 Mayıs’ında Mamuşa belediyesine genişletilmesi için motive edici olmuştur².

“EC Ma Ndryshe”, kamu belgelerine erişim ile karar alınmasına katılım hakkını düzenleyen yasal hükümlere dayanarak, yasa veya iyi yönetim ahlaki yükümlülükleriyle uyumlu olmayan kararları ve olayları takip ederek, araştırarak ve rapor ederek denetim rolünü yerine getirmiştir. Bir yıllık denetim süresinde, EC Ma Ndryshe, basın bildirimleri basın toplantıları, tartışmalar üzerinden kamuya duyurmak suretiyle üzerinde durduğu ve yasal yetkilerin öngördüğü durumlarda da merkezi düzeyin müdahale

etmesini talep ederek, yerel yönetimle ilgili birçok ihlaller tespit etmiştir.

12 aylık denetim süresi içerisinde imar, müfettişlik, eğitim, sağlık, tedarik, kamu hizmetleri, şeffaflık, finans ve bütçe, isabetli olmayan yatırımlar ile merkezi yönetimle olan iletişimler ve en yüksek devlet organları yasal kararlarının uygulanmasındaki eksikliklerle ilgili olarak kamuoyunu bilgilendirmiştir. Zamanla, denetçilerin yapmış oldukları çalışmalar, belediye düzeyindeki endişelerini, usulsüzlükleri ya da yasal ihlalleri rapor etme arzusunda olan vatandaşlarca olumlu değerlendirilmiştir.

Vurgulanması gereken bir diğer husus, somut tavsiyelerin çıkartıldığı bu konular hakkındaki çok sayıda bildiri ve tartışmalara rağmen, yerel yönetim bu tavsiyelerin uygulanması ve dolayısıyla sivil toplum tarafından iddia edilen eksikliklerin düzeltilmesindeki arzusu yetersiz kalmıştır.

Bununla birlikte, denetim, belediye yönetim toplantılarına denetçilerin katılması ve alınan kararlar hakkında rapor sunmasına izin vermek gibi olumlu sonuçlara da neden olmuştur. Aynı zamanda, belediye makamları kamu belgeleri ve belediye yönetici kararlarına erişimini mümkün kılmada belirli bir sorumluluk düzeyine ulaşmıştır.

Denetçiler için teşvik edici bir diğer unsur, denetim bulguları üzerine merkezi yönetimin sergilemiş olduğu müdahalelerdir. Yönetimin merkezi düzeyi, proje kapsamında yayınlanan basın bildirimleri göz önünde bulundurarak, yüksek seviyeli bir sorumluluk örneği göstermiş ve denetçileri için yanıtlar sunduğu gibi, YYİB’nin “Dardania” örneğinde, ÇAPB’nin “Prevalaç” örneğinde, YYİB ve ÇAPB’nin izinsiz inşaatların üzerinde durulmasına dair yönetmelik konusunda gibi, ihlallerin düzeltilmesi ya da

¹ Mutabakat Zaptı metninin tamamı şu linkten alınabilir: http://www.online-transparency.org/repository/docs/Memorandumu_UK-EC-PZ.pdf

² Mamuşa bildirisi: <http://www.online-transparency.org/?page=1,42,40>

meşruiyetin sağlanması amacıyla uygun önlemlerin alınması için tavsiyeleri belediye yöneticilerinin dikkatine sunmuştur.

Denetçiler, bir yıllık çalışmaları süresince, yerel yönetimle ilgili olan konular üzerinde odaklanmış olmalarına rağmen, nadir olan doğal zenginlikleri tehlikeye atılan Brezoviça durumunda olduğu gibi, ulusal çıkarlarla ilgili olan konular üzerinde de durmuştur.

Prizren'den farklı olarak, Mamuşa belediyesi örneğinde denetime ve denetçi bulgularına karşı olan yanıt ve olumlu olmuştur. Bu belediye yönetimi, denetçi bulgularına hiçbir durumda karşı gelmemiş ve birkaç durumda da tespit edilen eksikliklerin giderilmesi yönünde çalışmalarda bulunulacağı vaadinde bulunmuştur. İlaveten, sivil toplumla işbirliğinde şeffaflık alanında kapasitelerin güçlendirilmesine ilişkin tavsiyeleri olumlu karşılamıştır.

Genel tavsiyeler (şeffaflık):

- YYİB 2008/09 no.lu İdari Yönergenin uygulanması,
- Kamuyu ilgilendiren konularda belediye icra yönetimi medyada da sık bilgi sunması,
- Belediye başkanının, müdürlerin ve Basın Dairesi şefinin periyodik basın toplantıları düzenlemesi
- Şeffaflık Yönetmeliğinin düzeltilmesi,
- Basın Dairesi personel sayısını artırması ve belediye resmi internet sitesini güncelleştirmesi,
- Kamu Belgelerine Erişim Yasası hükümlerinin eksiksiz olarak uygulanması,
- Resmi internet sayfaları, tüm resmi dilleri içerecek şekilde güncelleştirilmesi

Spesifik tavsiyeler (sektörel)

a) Prizren

- Kamu Tedarik Yasasının uygulanması,
- Baş Denetçi Dairesi tavsiyeleri tamamının uygulanması,
- Spor Merkezine oyun alanlarının yerleştirilmesinin durdurulması,
- Öğrencilerden para toplama uygulamalarının kaldırılması,
- "Brezoviça" projesinin gözden geçirilmesi,
- Mülkiyet anlaşmazlığı olan projelere kamu parasının harcanmaması,
- Çok katlı inşaatlardaki ihlallerin aşırıcılığının durdurulması,
- Yıkım yapılacak binalar listesinin hazırlanması.

b) Mamuşa

- Baş Denetçi tavsiyelerinin uygulanması,
- Yılın ikinci yarısındaki harcamaların kontrol edilmesi,
- Belediyenin çevrimiçi şeffaflığının düzeltilmesi,
- Mamuşa okul ismi konusunun çözüme ulaştırılması.

II. Prizren Belediyesi Denetimi

2012 yılı Eylül ayında, "EC Ma Ndryshe", Prizren Belediyesi ve Birleşik Krallık Büyükelçiliği "Prizren Belediyesi Çevrimiçi Şeffaflığı" proje başlangıcına dair bir Mutabakat Zaptı imzalamıştır. Bu zaptta, belediye şeffaflığının artırılması artırılmasına yönelik taraflardan her birinin çabaları tanımlanmıştır. Bu şekilde, pratikte şeffaflığa dair yasal yükümlülüklerin ve bu yükümlülüklerin uygulanması kavramı çerçevesinde Prizren belediyesi ve "EC Ma Ndryshe" arasında farklılıkları aşmada başarmış

olmazsa da, taraflar arasında işbirliği resmi hale getirilmiştir.

Bu farklılıklara rağmen, "EC Ma Ndryshe", kamu belgelerine erişim ile karar alımına katılım hakkını düzenleyen yasal hükümlere dayanarak, yasa veya iyi yönetim ahlaki yükümlülükleriyle uyumlu olmayan kararları ve olayları takip ederek, araştırarak ve rapor ederek denetim rolünü yerine getirmiştir. Bir yıllık denetim süresinde, EC Ma Ndryshe, basın bildirimleri basın toplantıları, tartışmalar üzerinden kamuya duyurmak suretiyle üzerinde durduğu ve yasal yetkilerin öngördüğü durumlarda da merkezi düzeyin müdahale etmesini talep ederek, yerel yönetimle ilgili birçok ihlaller tespit etmiştir.

12 aylık denetim süresi içerisinde imar, müfettişlik, eğitim, sağlık, tedarik, kamu hizmetleri, şeffaflık, finans ve bütçe, isabetli olmayan yatırımlar ile merkezi yönetimle olan iletişimler ve en yüksek devlet organları yasal kararlarının uygulanmasındaki eksikliklerle ilgili olarak kamuoyunu bilgilendirmiştir.

Zamanla, denetçilerin yapmış oldukları çalışmalar, belediye düzeyindeki endişelerini, usulsüzlükleri ya da yasal ihlalleri rapor etme arzusunda olan vatandaşlarca olumlu değerlendirilmiştir. Vatandaşlarla yapılan temaslarda sonucunda sokak ışıklandırmaları, kamusal alanlara oyun yerlerinin yerleştirilmesi ve kamu okullarında öğrencilerden para toplama uygulamalarıyla ilgili eksiklikler bildirilmiştir.

Vurgulanması gereken bir diğer husus, somut tavsiyelerin çıkartıldığı bu konular hakkındaki çok sayıda bildiri ve tartışmalara rağmen, yerel yönetim bu tavsiyelerin uygulanması ve dolayısıyla sivil toplum tarafından iddia edilen eksikliklerin düzeltilmesindeki arzusu yetersiz kalmıştır. Bu konularla ilgili olarak karşılık

vermek yerine, belediye yönetimi denetçiler aleyhine bir disiplin edici ve ata erkil denebilecek bir başka yol tercih etmiştir. Bu şekilde, EC Ma Ndryshe denetçilerinin belediye yönetimi mensupları veya devlet makamları tarafından temin edilen verilere dayandırdığı bulgular, somut çalışmalarla ve özel olarak EC Ma Ndryshe olmak üzere, genel anlamda sivil toplum kuruluşları denetçileriyle yapısal bir diyalogla düzeltilebilecek olan yerel yönetim eksikliklerinin üzerinde durmaktan ziyade yürütülen politikalara karşı bir eleştiri olarak muamele edilmiştir.

Bununla birlikte, denetim, belediye yönetim toplantılarına denetçilerin katılması ve alınan kararlar hakkında rapor sunmasına izin vermek gibi olumlu sonuçlara da neden olmuştur. Aynı zamanda, belediye makamları kamu belgeleri ve belediye yönetici kararlarına erişimini mümkün kılmada belirli bir sorumluluk düzeyine ulaşmıştır.

Denetçiler için teşvik edici bir diğer unsur, denetim bulguları üzerine merkezi yönetimin sergilemiş olduğu müdahalelerdir. Yönetimin merkezi düzeyi, proje kapsamında yayınlanan basın bildirimleri göz önünde bulundurarak, yüksek seviyeli bir sorumluluk örneği göstermiş ve denetçileri için yanıtlar sunduğu gibi, ihlallerin düzeltilmesi ya da meşruiyetin sağlanması amacıyla uygun önlemlerin alınması için tavsiyeleri belediye yöneticilerinin dikkatine sunmuştur.

Bu şekilde, Kasım 2012'de Yerel Yönetimler İdare Bakanlığı, "Dardania" yerleşim yerindeki toplu konut davasıyla ilgili Anayasa Mahkemesi kararı hakkında Prizren Belediye Başkanı ve Meclis Başkanına bir yazı göndermiştir. Anayasa Mahkemesi kararının uygulanmamasıyla ilgili EC Ma Ndryshe'nin müdahalesi ardından ve Prizren belediyesi yetkililerine karşı eylemlerde

bulunmasına dair YYİB'ye gönderdiği yazı ardından, YYİB Bakanı Slobodan Petroviç'in Belediye Başkanı Ramadan Muja ve Belediye Meclis Başkanı Nijazi Kryeziu'ya göndermiş olduğu yazıda, diğer şeyler arasında, "Anayasa Mahkemesi kararının uygulanması için atılan adımlar hakkında" bilgilendirilmesini talep etmiştir³.

Olumlu bir diğer gelişme bu yılın Mayıs ayında gerçekleşmiş ve Çevre ve Alan Planlama Bakanlığı süresiz olarak Prevalaç bölgesinde tüm inşaat faaliyetlerinin durdurulması kararı alınmıştır⁴. Bu kararı, ÇAPB Bakanı Dardan Gashi çevrenin kötüleşmesi, yani daha önceden de birkaç sefer "EC Ma Ndryshe" bildirimleri ve analizleriyle de tespit edildiği gibi, ilgili bu bölge ilişkin inşaat şart ve kriterlerinin aşılması ve imar planının uygulanması biçimine dair Prizren Belediyesine ÇAPB'nin gönderdiği talimatlara uyulmaması ardından almıştır.

Diğer taraftan yargı mekanizmalar da harekete geçmiş ve bu durumda Prizren Savcılığı Prizren ve Prevalaç'ta imar kriterlerinin ihlalleri hakkında soruşturma başlatmıştır⁵.

Bir yıllık süre içerisinde "EC Ma Ndryshe" Prizren'de denetim çalışmaları bulunan diğer kuruluşlarla da işbirliğinde bulunmuştur. EC Ma Ndryshe ve Kosova Demokratik Enstitüsü (KDI), Prizren Belediye Meclisi tarafından izinsiz inşaatlar hakkındaki yönetmeliğin hazırlanması ve onaylanması sürecini yakından takip etmiş ve

³ YYİB'nin internet sitesindeki yazıları:

http://www.online-transparency.org/repository/docs/Shkrese_MAPL.pdf

⁴ Verilen linkteki bildiri: <http://mmph-rks.org/sq/Lajmet/Nderpriten-te-giitha-ndertimet-ne-Prevalle-650>

⁵ "Savcılık, Prevalaç'taki izinsiz inşaatların soruşturulması yönünde karar aldı", 30.11.2012, <http://www.koha.net/?page=1,31,125328>

Prizren belediye icra ve yasama organlarını denetleyen bu iki kuruluşun ortak tespiti, süreçte ciddi eksikliklerin⁶ mevcut olduğudur, ve bu durum, sözü edilen yönetmeliğin herhangi bir yasal hükmünün bulunmadığını ve içeriğinin büyük bir kısmının diğer belediyelerden kopyalandığını gösteren, sonradan YYİB ve ÇAPB tarafından temin edilen yazılardan doğrulanmıştır⁷.

EC Ma Ndryshe denetçileri, bir yıllık çalışmaları süresince, yerel yönetimle ilgili olan konular üzerinde odaklanmış olmalarına rağmen, nadir olan doğal zenginlikleri tehlikeye atılan Brezoviça durumunda olduğu gibi, ulusal çıkarlarla ilgili olan konular üzerinde de durmuştur. "EC Ma Ndryshe" yaptığı birkaç aylık araştırmalarında, planların, yasaların toplanması ile ilgili alandaki uzmanlarla temasları kapsamıştır. Şimdiye kadar yapılan analizlere dayanarak, "Brezoviça" projesi her ne kadar ulusal çıkara sahip bir kalkınma projesi olarak kamuoyuna sergilense de, yüzyılın doğal zenginlikleri yok etmesine çok kolay yol alabilir.

III. Mamuşa Belediyesi Denetimi

"Transparency Online" projesinin Prizren'deki başarıları denetimin ek bir belediyeye, daha doğrusu 2013 Mayıs – Mart 2014 dönemi içerisinde Mamuşa belediyesine genişletilmesi için motive edici bir unsur olmuştur.

Nüfusun çoğunluğu Türk olan, yıllar öncesinde ademi merkezîyet sürecinden faydalanan yeni

⁶ EC Ma Ndryshe – KDI ortak açıklaması,

http://www.online-transparency.org/repository/docs/EC_KDI_Reagim.pdf

⁷ Bildiri, http://www.online-transparency.org/repository/docs/Komunikate_23_nentor_2012.pdf

bir belediyedir. Bu belediyede az sayıda sivil toplum kuruluşu ve çok az sayıda medyada kapsanmışlık bulunurken, demokratik uygulama açısından yönetim yapıları oldukça kırılgandır. EC Ma Ndryshe'nin Mamuşa'da yer alması, genel olarak iyi yönetim standartlarını uygulaması için yerel yönetime yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Mayıs 2013'te, EC Ma Ndryshe, her iki taraf haklarının tanımlandığı bir belgeyi oluşturan, yerel icra organlarının denetlenmesiyle ilgili olarak Mamuşa Belediyesiyle bir Mutabakat Zaptı imzalamıştır.

Mamuşa belediyesi örneğinde, denetim ve denetçi bulgularına olan yanıt Prizren'dekilerle karşılaştırıldığında daha olumlu olmuştur. Bu belediye yönetimi, hiçbir zaman denetçi bulgularına karşı gelmemiş ve birkaç durumda da tespit edilen eksikliklerin geliştirilmesi yönünde çalışacakları taahhüdünde bulunmuşlardır. İlaveten, sivil toplumla işbirliği içerisinde şeffaflık alanında kapasitelerin güçlendirilmesine dair önerileri de olumlu karşılamıştır.

Bununla birlikte, Mamuşa belediyesi genelde deneyim ve etrafındaki uygun ortam yetersizliği sonucu ortaya çıkan, halen şeffaflık ve demokratik yönetimle ilgili zorluklarla karşı karşıyadır.

IV. Şeffaflığa dair genel tespitler

Şeffaflık, yönetimin geliştirilmesi ve yolsuzlukla mücadele etmede, özellikle vatandaş katılımını artırmak, kamu meselelerinde sivil toplumla işbirliğin güçlendirilmesi ve kamu yetkililerinin daha açık bir şekilde sorumluluk vermelerinin teşvik edilmesi üzerinden, önemli bir rol oynamaktadır. Şeffaflık, yetkililerin sorumluluk

ve çalışma sınırlarının daha açık ve böylece daha hesap verici olabilmesi amacıyla vatandaşların bilgi sahibi olmasını oluşturmak ve temin etmek için bir araç olarak hizmet verir. Böylece, şeffaflık iyi yönetimin temel sütunlarından biri olmaya devam etmektedir, çünkü münferit davranış olarak tanımlanan kapalı sistemler yolsuzluk içeren davranışlarla ilgili olarak şüphelerin oluşmasına neden olmaktadır.

Bir yıllık süre içerisinde, EC Ma Ndryshe farklı konuları araştırması süresince değişik zorluklarla karşılaşmıştır. Kamu belgelerine erişim taleplerine tamamen uymamakla yarım yamalak bilgi verme olgusu mevcut olmuştur.

Denetimin başlangıcından itibaren, EC Ma Ndryshe sıkça belediye şeffaflığının yapısal eksiklikleri bulunduğunu belirtmiş ve belediye yönetiminin mütevazî çabalarına rağmen, uygun olmayan bilgilendirme, vatandaşların karar alımda gerekli ölçülerde kapsamaması ve onlara karşı sorumluluk taşıma eksikliğini sergilemek suretiyle düşük seviyelerde mevcut olmaya devam etmektedir.

EC Ma Ndryshe, gerçek zamanda kararların yayınlanmaması ve yerel karar alımıyla ilgili olarak kamunun uygun bir şekilde bilgilendirilmemesine kadar yol açan, Kamu Basın ve Bilgilendirme Dairesine tüm müdürlüklerden bilgi ve belgelerin yavaş akışı hakkında rapor etmiştir.

Bu olgu, denetim süresinin ikinci yarısında da devam etmiş, bu durumla ilgili olarak da denetçiler, ilgili alanda Kamu Belgelerine Erişim Yasası hükümlerinin açık olmasına rağmen vatandaş veya sivil toplum kuruluşları taleplerine karşılık vermediklerini tespit etmiştir.

Aynı zamanda, bütçe ve diğer konularla ilgili olan kamuya açık görüşme tutanakları hazırlanmamış ve yayınlanmamış olduğu gibi, kamuya açık bu görüşmelerde vatandaşlar tarafından önerilen temel projeler listeleri de hazırlanmamıştır.

Bu nedenle, EC Ma Ndryshe olumlu bazı hareketlenmelere rağmen, Prizren belediyesinde şeffaflığın, genel olarak belediye yöneticilerinin siyasi iradesine bağlı olup, düzeltilmesi gerektiği vurgusuyla halen başlangıç aşamasında bulunduğu sonucuna varmıştır. Belediye başkanı ve yerel icra organları, kamuyu önem arz eden kararlar, planlar, projeler, bütçe, araştırmalar ve diğer konular hakkında zamanında bilgilendirmek için uygun önlemler almak zorundadır.

V. Denetime dair spesifik bulgular

a) Prizren Belediyesi

Geçen 12 ay süresince, belediye yönetimi şeffaflığı denetçileri, Prizren belediyesi vatandaşlarının imar, müfettişlik, eğitim, sağlık, tedarik, kamu hizmetleri, şeffaflık, finans ve bütçe, isabetsiz yatırım vs gibi olan aşağıda sunulan alanlarda çıkarlarının korunmasıyla ilgili olan farklı konularda araştırmalara odaklanmıştır:

Belediye Başkanı makam aracının servis faturasını belediyenin iki kez ödemesi – Birkaç haftalık denetim boyunca EC Ma Ndryshe Belediye Başkan makam aracı bakım ve tamiri için yapılan ödemelerde düzensizlikler tespit etmiş, ki daha önce 2012 yılı Mali Denetim

Raporunda da bu faturanın çift ödemesiyle ilgili usul ihlallerinin gerçekleştiği tespit edilmiştir.⁸

Prizren belediyesi her yıl yerel bütçeyi kötüye kullanmaktadır – Son 5 yıla ait Mali Denetim raporlarının incelenmesi süresince, Belediyenin kamu paraları ve varlıklarının yönetilmesiyle ilgili hatalarının uzun bir zaman devam ettiği ve BDD tavsiyeleri son beş yıl boyunca Belediye tarafından istenen düzeyde dikkate alınmamıştır. BDD tavsiyeleri, birçok durumda bütçenin uygulanması, öz gelirlerin toplanması, kamu tedarik sistemi, borçların yönetilmesi ve varlıkların yönetilmesiyle ilgili olarak birçok zayıflık tespit etmiştir.⁹

Spor Merkezine Oyun Alanlarının Yerleştirilmesi – Spor Merkezi etrafında yaşayan kadın ve yaşlılar, gürültünün gecenin geç saatlerine devam etmesi ve bu merkezdeki yeşil alanlardan vatandaşların mahrum kalmasından dolayı, oyun alanlarının yerleştirilmesi onların rahatını bozduğu yönünde şikayet etmiştir. EC Ma Ndryshe, hem spor merkezi yönetimi hem de belediye yönetimi tarafından etraf sakinlerinin günlük yaşamına etki ettiği gelişmeler üzerinde daha fazla ölçüde sorumluluk göstermesi gerektiğini değerlendirmektedir.¹⁰

Kamu okullarında öğrencilerden para toplama uygulamaları – Denetçiler, Prizren kamu okullarında güvenlik, bakım, tuvalet düzenlemeleri veya diğer ek ödemeler için okul yöneticileri tarafından istenen paralarla ilgili

⁸ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/Komunikate_gush_t_2.pdf

⁹ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/Komunikate_gush_t_19082013..pdf

¹⁰ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/Komunikate_korri_k_2.pdf

olarak öğrenci verileri tarafından bireysel şikayetler almışlardır. Bu olgunun yayılmasına dair endişeleri ortaya koyarak, veliler aynı zamanda bu ek parasal imkanların yönetilmesi ve harcamalarında şeffaflığın yetersizliğinden şikayet olmuşlardır.¹¹

“Brezoviça” projesi nadir doğal zenginliklerin kaybolmasına tehlike oluşturmaktadır – “EC Ma Ndryshe”-nin birkaç aylık araştırmaları, yaptığı birkaç aylık araştırmalarında, planların, yasaların toplanması ile ilgili alandaki uzmanlarla temasları kapsamıştır. Şimdiye kadar yapılan analizlere dayanarak, “Brezoviça” projesi her ne kadar ulusal çıkara sahip bir kalkınma projesi olarak kamuoyuna sergilense de, yüzyılın doğal zenginlikleri yok etmesine çok kolay yol alabilir. “Brezoviça” projesi, Kosova Meclisi kararıyla devlet çıkar olarak ilan edilen, “Şar” Milli Parkının önemli doğal değeri olan alanlarındaki üç bin beş yüz hektar arazi kapsamında yatırımların yapılmasını öngörmektedir.¹²

Şuayip Paşa Evi’nde plansız yatırımlar – Belediye yönetimi, daha doğrusu İmar ve Alan Planlama Bakanlığı, bu binanın meşru sahipleriyle mülkiyet sorunlarını tamamen açıklığa kavuşturmadan projeyi uygulamaya başlamış, diğer taraftan da, bir zamanlar Prizren’in şehir mimarisinin nadir değerlerini temsil eden bu evin nasıl kullanılacağına ilişkin kesin bir planı olmamıştır.¹³

Çok katlı inşaatları durdurmada belediyenin yetersizliği – Araştırma, belediye yönetiminin

¹¹ Bildiri, link: <http://www.online-transparency.org/repository/docs/Komunikate-korrik.pdf>

¹² Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/BREZOVICA_PDF.pdf

¹³ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/Komunikate_qers_hor_1.pdf

daha doğrusu Müfettişlik Müdürlüğü’nün, toplu konut inşaatlarındaki yapılan ihlalleri durdurmada yetersiz kaldıkları olgusunu ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucunda, çok katlı binaların inşaatındaki imar izinlerinin aşırı ölçüde ihlal edilmesi Prizren şehrinde kronik bir olgu halinde gelmiştir. Somut olarak, “Tirana” caddesindeki “At Meydanı” olarak bilinen yerde ticari-barınma konutu örnek gösterilebilir, ki burada yatırımcı yapılan birçok uyarılara rağmen, belediye yetkililerini durduracağını vaat etmesi aksine ek inşaatlara devam etmiştir.¹⁴

Müfettişlik, yıkımı yapılması gereken binalar listesine sahip değildir – EC Ma Ndryshe, Prizren Belediyesi topraklarında icra edilmesi gereken izinsiz binaların veya inşaatların listesini açıklamasını talep etmiştir. Liste yerine, Müdürlük, binaların yasallaştırılmasına Yasasının kabul etmesini beklediği yönünde bir yanıt almıştır.¹⁵

Prizren’de yapılan denetimin diğer spesifik bulguları, önceki iki periyodik rapor olan “Doğal ve İmar Örselenme”¹⁶ ve “Yerel Yönetimde Yasalara Uymak”¹⁷ kapsamında bulunabilir.

b) Mamuşa Belediyesi

Birçok finansal yönetim alanında Mamuşa Belediyesi zayıflıkları – Mali Denetim Raporu, Mamuşa Belediyenin üzerinde durması gerektiği, finansal yönetimin birkaç alanında

¹⁴ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/Komunikate_maj_2...pdf

¹⁵ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/komunikate_insp_ektorati.pdf

¹⁶ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/EC_Degradimi_na_tyror_dhe_urbanistik_final_analiza.pdf

¹⁷ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/EC_Respektimi_i_ligjit_ne_qeverisjen_lokale.pdf

zayıflıklar tespit etmiştir. BDD'nin vardığı sonuçlar, Belediyenin iç kontrol sisteminin belirlenmemiş olduğu ve bariz zayıflıkları ortadan kaldırmak için gerekli şekilde uygulanmadığıdır. Mamuşa Belediyesinin öz gelirleriyle ilgili olarak da, BDD faturalandırma, öz gelirlerin toplanması sisteminde eksiklikler ve faturaların otomatikleştirilmesinde zayıflıklar tespit etmiştir. Düşündürücü harcamalarda ise tedarik konusu öne çıkmaktadır.¹⁸

Belediyenin kontrol dışı yemek harcamaları – Mamuşa Belediyesi bu yılın ilk altı ayında, 2012 yılının tamamı boyunca harcadığının iki katından fazlasını, yani 2012'deki 1,270 Euro'ya karşın 2 bin 670 Euro harcamıştır.¹⁹

Çevrimiçi şeffaflıkta çok sayıda eksiklik – Belediye internet sitesi ve kamuyla olan iletişim gereken seviyede değildir ve vatandaşlara temel bilgilerin aktarılmasındaki eksikliklerle karakterize edilmektedir. İnternet sitesindeki bilgilerin güncelleştirilmesi, Mamuşa belediyesi resmi dillerinin hiçbirinde yapılmamaktadır. Belediye yönetimi kararları çevrimiçi yayınlanmazken, ilgili yasayla tanımlanan standartlara kesinlikle uyulmadığı, resmi belgelere erişim uygulamalarının yerine getirilmesinde de çok sayıda zorluklar mevcuttur. Belediye Başkanı Arif Bütüç, çevrimiçi şeffaflık ile resmi belgelere erişim uygulamalarını geliştirmek için çaba sarf edeceğine dair taahhütlerde bulunmuştur.²⁰

¹⁸ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/Komunikate_Mamushe-Shtator.pdf

¹⁹ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/korrik_1_MA.pdf

²⁰ Bildiri, link: http://www.online-transparency.org/repository/docs/Komunikate_5_korrik.pdf

Mamuşa okulunun adlandırılması, kurumsal iletişim(sizlik) kurbanı – EC Ma Ndryshe Mayıs ayı boyunca bu belediyedeki ilköğrenim ve ortaöğrenim alt sınıfları okulunun yeniden adlandırılması konusu değerlendirmiştir. Denetim boyunca elde edilen tespitlere dayanarak, Mamuşa Belediyesi bu okul için "Anadolu" ismini kullandığı görülmektedir, fakat diğer taraftan Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı resmi evraklarda okulu "Hacı Ömer Lütfü" İlkokulu olarak adlandırmaktadır. Bu usul meselesinin çözümü için iki yıldan fazla bir süreye gerek duyulmazken, okulun resmi adlandırmasının meçhul olmaması açısından makul bir zaman süresi içerisinde çözüme ulaştırılmalıdır.²¹

VI. Tavsiyeler

Genel tavsiyeler (şeffaflık)

Prizren ve Mamuşa'da belediye yönetimlerinin şeffaflıkla ilgili genel eksikliklerini ortaya koyabilmek için şu tavsiyelerde bulunmaktayız:

- Şeffaflıkla ilgili YYİB 2008/09 no.lu İdari Yönergesi hükümlerini Belediye yönetiminin eksiksiz uygulaması,
- Yerel icra organları belediye bütçesinin kullanımı, ekonomik kalkınma, belediye mülkiyetinin kullanılması, imar planlaması, yatırımlar, belediye gelirleri ve diğer konuları hakkında medya daha sıkça bilgi sunması,
- Belediye Başkanının, müdürlerin ve Basın Dairesi şefinin periyodik basın toplantıları düzenlemesi, fakat aynı zamanda da daha geniş kamuoyu ve çıkar gruplarıyla soru-cevap türünde oturumlar organize etmesi,

²¹ Bildiri, link: <http://www.online-transparency.org/repository/docs/mamusha.pdf>

- Şeffaflık Yönetmeliğinin düzeltilmesi ve yerel şeffaflıkla ilgili olarak belediye başkanı ve belediye icra organları yükümlülüklerinin açık bir şekilde kapsanması,
- Basın Dairesi personel sayısının artırılması ve Prizren Belediyesi vatandaşları için ilgili bilgilerle belediye resmi internet sitesini güncelleştirmesi,
- Kamu Belgelerine Erişim Yasası hükümlerinin eksiksiz olarak uygulanması,
- Tüm resmi dilleri içerecek şekilde resmi internet sitelerinin güncelleştirilmesi.

Spesifik tavsiyeler (sektörel)

Yerel yönetimin spesifik sektörlerinde şimdiye kadar elde edilen bulgulara dayanarak, EC Ma Ndryshe aşağıdaki alanlarda belediye yönetimi tarafından çalışma uygulamalarını, karar alımlarını ve proje uygulamalarını düzeltmesine için yapılması gereken bir dizi tavsiyelerde bulunmaktadır:

c) Prizren

Kamu Tedarik Yasasının uygulanması – Belediye Başkanı birkaç durumda kamu tedarik gereksinimlerinin uygulanmadığı nedenlerini gözden geçirmesi gereklidir ve gereken kontrollerin gerçekleştirilmesini, her hizmet, tedarik ve ihalede Kamu Tedarik Yasası hükümlerine saygı gösterilmesi, tüm ödemelerin sözleşme gereksinimleri uyarınca ile sözleşme kapsamındaki malların ve hizmetlerin gereken miktar ve kalitede temin edildiği yönünde gereken doğrulamaların yapılması ardından gerçekleşmesi gerektiğini temin etmelidir.

Baş Denetçi Dairesi tavsiyelerinin uygulanması – Belediye icra organları son 5 yıl içerisinde mali denetim raporlarından çıkan tavsiyelerin uygulanması için daha fazla taahhüt sergilemek zorundadır; BDD tarafından tespit edilen tüm

alanlarda Prizren belediyesi içerisinde mali yönetim ve kontrollerin geliştirilmesi için belediye yönetiminin ciddi çabaları gereklidir.

Spor Merkezine oyun alanlarının yerleştirilmesinin durdurulması – “Sezai Surroi” Spor Merkezi yönetimi, denetçilerle olan temaslarında vermiş oldukları sözü yerine getirmeleri ve gürültü kirliliği ile yeşil alanların ‘zapt edilmesi’ nedenlerinden etraf sakinlerin memnuniyetsizliklerine neden olan oyun alanların yerleştirilmesine izin vermemelidir. KHM ve belediye makamları vatandaşların endişelerini dikkate almalı ve her durumda onlar için en iyi bir yaşam ortamı oluşturmak amacıyla kendi kamusal etkilerini yerine getirmek zorundadır. Prizren’de kültürel ve spor yapılarının Denetim ve Yönetim Kurulu, vatandaşlar tarafından ortaya atılan endişeleri dikkate almalıdır ve gelecek yıllarda SM bahçesine oyun alanlarının yerleştirilmesine izin vermemelidir.

Öğrencilerden para toplama uygulaması durdurulmalı – BEM ve Belediye Başkanı, Prizren BEM için bütçe tahsisi esnasında önceden oluşan aksaklıkların yeniden tekrarlanmaması, fakat Prizren Belediyesi kamu okullarında gece bekçileri, yardımcı personel, pedagog, psikolog vs için bütçe kalemlerinin çok kesin bir şekilde planlanabilmesi için EBTB ile yakın diyalog kurması gereklidir. Okullar, ebeveyn kurulları ve BEM, okulun ilan tahtalarında, belediye resmi internet sitesinde ve yerel medya araçlarında projeye dair bilgileri, süreleri, toplanan ve harcanan paraları duyurarak, toplumdan ve bağışçılardan belirli projeler için para toplama uygulamalarını uygun bir şeffaflık düzeyine getirmeleri tavsiye edilmektedir.

“Brezoviça” projesi gözden geçirilmeli - EC Ma Ndryshe, ilgili bölgedeki özel doğal

zenginliklerden ötürü, Milli Parkın A bölgesinde Projenin devamını durdurmasını bakanlıklar arası komisyona, Kosova Meclisi ve tüm kurumlara tavsiyede bulunmaktadır. Aynı şekilde, ilgili komisyonların bir parçası olan Kosova Meclisi milletvekillerine, Kosova Hükümetinden açıklama talep etme girişiminde bulunması ve konu hakkındaki tartışmaların, “Şar” Milli Parkın geleceği ile ilgili en iyi kararların alınabilmesi için, kamuya açık görüşmelerin bir parçası olması gerektiği çağrısında bulunmaktadır. Kosova kurumları, UICN, WWF, REC gibi ekoloji ve çevre konuları üzerinde çalışmalarını sürdüren uluslararası kuruluşları, projenin devam etmesinden önce “Brezoviça” Projesinin olası çevresel sonuçlarını değerlendirmesi için davet etmelidir. Turizm gelişimi sadece üç bin beş yüz hektarlık bir alana odaklanmamalı, fakat yatırımlar “Şar” Milli Parkında sayısı çok olan diğer turistik bölgesine orantılı bir şekilde yaygınlaştırılmalıdır.

Mülkiyet anlaşmazlığı olan projelere kamu parasının yatırılmaması – Prizren Belediyesine, mülkiyet anlaşmazlığı olan projelere ve Şuayip Sipahi Paşa Evi durumunda olduğu gibi, işlevselliği ve Prizren vatandaşlarına olacak faydasının bir değerlendirilmesi yapılmadan yatırım yapmaması tavsiye edilmektedir.

Çok katlı inşaatlardaki ihlallerin durdurulması – Belediye başkanı acil olarak Müfettişlik Müdürlüğünden yıkılması gereken izinsiz ve ihlalde bulunan binaların bir listesini hazırlaması ve yayınlanmasını talep etmelidir. Yerel yönetim en kısa zamanda, imar düzenleme planlarına uymayan izinsiz ve kat ilave edilmiş binaların yıkımına dair usulleri başlatmalıdır. Soruşturma ve yargı organları bu konuyu ciddi bir şekilde değerlendirmeli ve imar alanında hukuk üstünlüğünü sağlamalıdır.

Yıkımı yapılacak binalar listesinin hazırlanması – Prizren Belediyesi yasal sorumlulukları uyarınca hareket etmeli ve imar kriterleri ihlallerinin durdurulmasına ilişkin somut çalışmalarda bulunmalıdır. Aksi halde, izin ve planları ihlal edenlerle mücadele etmek için belediye yönetiminin isteklilik eksikliği, belediye icra makamlarının, Prizren’i son yıllarda saran “imar suçunda” kapsanmış olduğu şüphesinin uyanması için imkan yaratmaktadır.

Prizren’de yapılan denetimin diğer spesifik bulguları, önceki iki periyodik rapor olan “Doğal ve İmar Örselenme” ve “Yerel Yönetimde Yasalara Uymak” kapsamında bulunabilir.

d) Mamuşa

Baş Denetçi tavsiyelerinin uygulanması – Mamuşa Belediyesi, BDD’nin en son raporunda ortaya koyduğu 9 tavsiyeyi ile önceki yıllara ait tavsiyeleri uygulamasında taahhüt sergilemesi; Denetim Kurulu ile İç Denetim Departmanı kurması; kamu paraları yönetimi standartlarını düzeltmesi ve belediye bütçesi harcamalarında kontrol ve denetimi gerçekleştirebilmeleri için belediye meclis mensuplarına olanak yaratması gereklidir.

Yılın ikinci yarısındaki harcamalar kontrol edilmeli – Belediye yönetimi, resmi yemeklerle ilgili olarak yılın ikinci yarısında daha fazla dikkatli olmak zorundadır. Tabi ki bu ilke, kamu parasının iyi yönetim standartları ve kendine has bir yer olarak Mamuşa’nın özellikleriyle uyumlu olarak kullanılabilmesi amacıyla mallar ve hizmetler için adanmış kategoriler için de uygulanmalıdır.

Çevrimiçi şeffaflığın düzeltilmesi – Mamuşa Belediyesi, şeffaflığın artırılması için YYİB’nin 2008/09 no.lu İdari Yönergesini uygulamalı ve

belediye bütçesinin kullanımı, ekonomik kalkınma, belediye mülkiyetinin kullanılması, imar planlaması, yatırımlar, belediye gelirleri ve diğer konuları hakkında medya daha sıkça bilgi sunmalıdır.

Mamuşa'daki okulun adlandırılması konusunun çözümlenmesi – EBTB, ilköğrenim ve ortaöğrenim alt sınıfları okulunun adlandırılması konusunu gözden geçirmeli ve Mamuşa belediyesine uygun bir yanıt vermelidir. Diğer taraftan, okulların adlandırılmasına dair kararlar alınırken, Mamuşa belediyesi yasa ve yönetmeliklerle tayin edilen usullere uymak için dikkat etmelidir.

VII. Faaliyetler/Raporlama

Projenin rapor edilen dönemi içerisinde EC Ma Ndryshe, Prizren belediyesinde yasal ihlallerin üzerinde durmak ve üstesinden gelmek dahil, denetim faaliyetlerinde bulunmuştur. Denetim, belediyenin icra organları (belediye başkanı ve müdürlükler) ile sivil hizmetlere odaklanmıştır. Denetim, yerel yönetim toplantılarında, belediye dairelerinde sürekli hazırda bulunan ve belediye resmi evraklarına erişimleri olan tam zamanlı çalışan denetçiler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Denetim bulguları proje internet sitesinde yayınlamıştır, www.online-transparency.org. İnternet sitesi İngilizce diline de tercüme edilmiş ve her iki dilde bakımı gerçek zamanlı olarak yapılmıştır. Aynı şekilde, denetim bulgularını özetleyen bilgilerle, medya için düzenli (iki haftada bir) bildirimler yayınlanmıştır.

Bu dönem içerisinde, Prizren Belediye Başkanı EC Ma Ndryshe denetçileri için belediye yönetimi toplantılarını açık tutmuştur. Alınan kararlar hakkında belediye yönetimini

bilgilendirmek amacıyla, Prizren yerel yönetim kararları hakkında EC Ma Ndryshe ilgili bildirimler yayınlamıştır.

Buna benzer olarak, ülke yasaları ve Anayasasına saygı gösterilmesine ilişkin gereksinimler üzerinde durulabilmesi amacıyla merkezi kurumlarla temasta bulunmuştur.

Proje çerçevesinde, 2013 yılının Mayıs ayında “Doğal ve imar bozulma” konulu bir oturum düzenlenmiştir. Birleşik Krallık Büyükelçisi Sn. Ian Cliff, Prizren Belediye Başkan Yardımcısı Sn. Ruzhdi Rexha, Koha Ditore gazetecisi Sn. Fisnik Minci ve KDI koordinatörü Naim Cahanaj bu oturum panelistleri olarak yer almıştır. Tartışma, Prizren Belediyesinde doğal ve imar bozulmayla ilgili gelişmeleri ortaya koymuştur.

Diğer taraftan, “Yerel yönetimde yasalara riayet etmek” isimli tartışma da geçen yılın Aralık ayında düzenlenmiştir. Birleşik Krallık Büyükelçisi Sn. Ian Cliff, Prizren Belediye Başkan Yardımcısı Sn. Ruzhdi Rexha, Zëri gazetecisi Sn. Refki Reshitaj ve EC Ma Ndryshe'den Elmedina Baxhaku bu oturum panelistleri olarak yer almıştır. Oturum tartışmaları Prizren'deki yerel yönetim kapsamında yasalara riayet etme ve demokratik yönetim standartlarına ulaşmaya dair ilgili yerel aktörler arasındaki işbirliği konusu üzerinde gelişmiştir.

“Şeffaf yönetim için medya – sivil toplum işbirliği” konulu bir başka tartışma oturumuna panelist olarak Kosova Demokratik Enstitüsü Müdürü Ismet Kryeziu, Kosova Bağımsız Gazeteciler Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Arben Ahmeti ve Prizren Belediyesinde Basın Dairesi Şefi Ymer Berisha katılmıştır. Şubat 2013'te gerçekleştirilen tartışma katılımcıları olarak, şeffaflık seviyesini artırmak için daha büyük çalışmaların ve daha yakın bir işbirliğinin gerekli olduğu üzerinde mutabık kalan medya,

sivil toplum ve siyasi parti temsilcileri de katılmıştır. Tartışma kapsamında ortaya atılan öneri, daha şeffaf yönetim temin etmek için sivil toplum-medya işbirliği mekanizması olarak çalışacak, yerel düzeyde bir “Şeffaflık Platformunun” kurulması olmuştur.

VIII. Projenin etkisi

Prizren Belediyesi Çevrimiçi Şeffaflık Projesinin uygulandığı 12 ay ile Mamuşa projesinin uygulandığı beş ay boyunca, şu sonuçlar elde edilmiştir: imardan sağlık ve eğitime uzanan konularda 27 basın bildirisi; belediye yönetiminin şeffaflığına dair 25 acil yapılan siyasal tepki, haber ve bilgilendirme; belediye başkanının belediye müdürleriyle gerçekleştirdiği toplantılardan 20 bilgilendirme; yerel yönetim tarafından yasalara riayet etme, medya - sivil toplum işbirliği, imarcılık ve şeffaflığa dair 4 oturum; ve periyodik basın toplantıları. Bu faaliyetler şu şekilde medyalar tarafından (yerel ve ulusal) kapsamıştır: ortalama 440 dakikalık sunumu olan 145 televizyon bildirim; ortalama 65 sayfaya ulaşan 112 gazete yazısı; internet haber sitelerinde 250’ye yakın bildirim ve radyo’da ortalama 235 dakikalık haber.

Projenin üzerinde durduğu alanlarda farklı etkileri olmuştur. Bunların arasından en önemli iki etki, imar konularında Savcılığın soruşturma başlatması ve Prizren yerel yönetim üst düzey görevlileri aleyhine iddianamenin hazırlanmasıdır. Her iki durumda, proje esasa dayalı bilgiler sunmuş ve yargı organları tarafından ilgili usullerin gerçekleştirilmesine katkısı olmuştur. İlaveten, proje diğer taraftan Hükümet tarafından da iki tepkinin gelmesine neden olmuştur, ki bu suretle Yerel Yönetimler İdaresi Bakanı, “Dardania” vakasıyla ilgili, daha doğrusu Anayasa Mahkemesi kararının

uygulanması gerekliliğine dair Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Başkanına bir yazı gönderirken, Kültür Bakanı da Prizren Tarihi Merkeziyle ilgili olarak yayınlanan birkaç imar bozulma raporu ardından ilgili bu bölgenin korunmasına ilişkin kamuya açık bir taahhütte bulunmuştur.

Bu yılın Mayıs ayında, Çevre ve Alan Planlama Bakanlığı, Prevalaç bölgesinde tüm inşaat faaliyetlerinin süresiz olarak durdurulmasına dair karar almıştır. Bu kararı ÇAPB Dardan Gashi, çevrenin bozulması, daha doğrusu inşaat şart ve kriterlerinin ihlalleri ve daha önceden yapılan bildirimlerde (Aralık 2012 – Ocak 2013) ile “EC Ma Ndryshe” analiziyle (Nisan 2013) tespit edilmiş, ilgili bölge hakkındaki imar planının uygulanma biçimine dair Prizren Belediyesine ÇAPB’nin gönderdiği talimatlara riayet etmemesi ardından almıştır.

Proje, belediye icra organları tarafından alınan kararlar hakkında kamuya derhal bilgi sunarak, yerel yönetim toplantılarını kamuya açmayı başarmıştır. En son olarak, proje belediye yönetimiyle ilgili olan endişelerini ortaya koymuş ve iletmeye de devam eden vatandaşların meşru ve güvenilir bir noktası haline gelmiştir.

IX. Proje hakkında

Belediye Başkanı tarafından (kendi iradesine bağlı olarak müdürleri atayan ve görevden alan) yönetilen belediye icra organları, yerel yönetimin ve kamu hizmetleri sunumunun yeni bir kalitesini geliştirmektedir. Bu değişim tüm zamanlarda olumlu olmamasına rağmen, belediye icra organları (özellikle Belediye Başkanı), iyi yönetim ve kaliteli kamu hizmetleriyle ilgili olarak sorumluluk ve bunun sonucu olarak hesap vermenin yegane adresi

halini almaktadır. Belediye Başkanı çalışmalarının denetlenmesi (özellikle meşruiyet kısmının), Kosova'daki yerel yönetimlerde en büyük zorluklardan birini teşkil etmektedir. Yerel Yönetimler İdaresi Bakanlığı yeterli etkiye sahip olmadığı değerlendirilirken, Belediye Meclisleri ve yargı sistemi de daha yüksek bir kalite sergilememektedir. Bu denetimin en son boyutlarından biri, vatandaş kontrolünün siyasi engeller yanı sıra, yasal anlamsızlıklarla da karşı karşıya kalmasıdır (Belediye Başkanının Görevden alınmasına ilişkin Yerel Özyönetim Yasası 72. maddesi).

Bu son iki görev süresi boyunca, Belediye Başkanlarının Belediye Meclisleriyle istişare etmeden be birçok durumda bu organ kararı bulunmadan hareket ettiği çok sayıda vaka tespit edilmiştir. Bu uygulama, Kosova belediyelerinde yasalara riayet etmeyle ilgili olarak çok sayıda endişelere neden olmuştur.

Belediye başkan sistemi destekçileri, yerel düzeyde demokrasiye verdiği zarardan haberdardır. Bu duruma, Belediye Başkanının manipülasyon yapmada üstün beceri göstermesi ve aynı zamanda Belediye Meclisinin yükümlülüklerini yerine getirme ile yetkilerini (yasal ve denetim) icra etmede yetersiz kalmasıyla ulaşılabilir. İcra makamları tarafından yönetimin kötüye kullanıldığına dair birkaç şüphe Prizren belediyesinde ortaya çıkmış ve belediye yetkilileri yargıyla karşı karşıya kalmış, çünkü EULEX savcılarını resmi görevleri ve yetkilerini kötüye kullandıkları gerekçesiyle belediye başkanı ve onun beş işbirlikçisine karşı soruşturma başlatmıştır. Prizren Bölge Savcılığı da, Kosova Polisi bünyesindeki Ekonomik Suçlar ve Yolsuzlukla Mücadele Birimine, yüksek belediye yetkilileri tarafından yolsuzluk ve resmi görevlerini kötüye kullanmalarına ilişkin farklı

tarafaların şüphe edilen durumlarını soruşturması için görevlendirmiştir.

Bu nedenle, kötü yönetimin denetlenmesi ve rapor edilmesi (özellikle belediye icra organlarının), yerel düzeydeki iyi yönetimle ilgili olarak sivil toplumun temel görevlerinden birini oluşturması gereklidir.

Prizren ve Mamuşa belediyelerinin çevrimiçi şeffaflığı, belediye organları çalışmalarının denetlenmesi projesidir denetimin temel odak alanı belediye icra organları (Belediye Başkanı ve müdürlükler) ile sivil hizmetlerdir. Denetim, belediye dairelerinde sürekli hazırda bulunan ve belediye resmi evraklarına engelle karşılaşmadan erişimi olan tam zamanlı çalışan denetçiler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Denetim bulgularının rapor edilmesi de aynı şekilde sürekliliği olan bir mekanizmadan faydalanmaktadır, o da yerel yönetim şeffaflığına ilişkin internet sitesidir. Denetim bulguları, ilgili tüm tarafların erişim imkanı olabilmesi açısından, doğrudan proje internet sitesinde yayınlanır. Denetim bulguları, projenin ikinci aşaması olan ihlallerin üzerinde durulması ve ortadan kaldırılması faaliyetleri çalışmalarını için temeli oluşturmaktadırlar. EC Ma Ndryshe, belediyenin yasal ihlaller üzerinde durabilmesine dair usulleri başlatmak için yasal imkanlardan faydalanmaktadır.

İlk altı ayda (Mart-Eylül 2012), Prizren belediyesi çevrimiçi şeffaflığı deneme projesi Kosova Açık Toplum Vakfı (KFOS) tarafından desteklenmiştir. 2012 yılı Eylül itibaren ise, Birleşik Krallık Priştine Büyükelçiliği ise bu yılın Mayıs ayından itibaren Mamuşa belediyesi denetimini kapsayacak şekilde desteğini genişletmiştir.

Projenin temel amacı Prizren ve Mamuşa belediyelerinde iyi yönetimini güçlendirilmesidir. Bu amaca ulaşmak için

yardımcı olacak spesifik hedefler şunlardır: yerelde karar alım hakkında kamunun genel bilgilendirilme düzeyinin geliştirilmesi, meşruiyete tehlike oluşturan uygulamalar üzerinde durabilmek için devlet ve yargı mekanizmalarının aktif hale getirilmesi, karar alımında belediye şeffaflık düzeyinin artırılması, yerel yönetimde meşruiyete riayet etmeyle ilgili olarak yerel karar alım ihtiyatının artırılması, yerel karar alımında toplum grupları katılımının artırılması.

X. Neden şeffaflık denetimi?

Geçen on yıl içerisinde, yönetimin düzeltilmesi ve yolsuzlukla mücadelenin bir yanı olarak şeffaflığa yapılan odaklanma, plüralizmin, demokratikleşmenin ve yönetimin geliştirilmesine dair evrensel gidişatla genel olarak bağlantılı olarak, ulusal bir boyut almıştır. Bir taraftan bu, yolsuzluğun – şeffaflık yokluğunun en önemli bir sonucu olarak – sıkça ulusal düzeyde daha belirgin olmasından ve yasama, icra veya yargı kurumlarının yolsuzlukla mücadelede bir adres olarak gösterilmesi nedeninden anlaşılır bir hal almaktadır. Son zamanlarda, yine de, yerel düzeydeki şeffaflığın artması yönünde değişiklikler de mevcuttur.

İstikrarlı bir demokrasi gelişiminin en büyük zorluklardan birkaçı üzerinde durmanın yerel düzeyde bir araç olarak şeffaflığın tesis edilme önemi, her geçen gün daha fazla anlaşılmaktadır. Yönetimin (ve iyi yönetimin) iki yönü mevcuttur. İlk olarak, yönetme kavramı yönetim organlarından daha geniştir. Şehircilik kapsamında, bu, bir şehirle ilgili konuların yönetilmesine dair sorumlulukların sadece yerel yönetimle kısıtlanmadığı, fakat aynı zamanda da merkezi ve yerel yönetim, özel sektör, sivil toplum kuruluşu ve topluluk, medya, profesyonel dernek ve sivil toplumun diğer

unsurları merkezli dahil, ilgili tarafların daha geniş bir çeşitliliğini kapsadığı anlamına gelmektedir. Rekabet içerisinde olan, fakat değerli olan kısıtlı kaynaklar kapsamında, öncelikler karar alımında tüm ilgili tarafları kapsayan süreçler aracılığıyla belirlenmelidir. Bunun, yerel düzeyde şeffaflığın geliştirilmesine dair bir çerçevenin gelişmesi için önemli etkileri mevcuttur.

Karar alım süreçlerinde ve kurumlardaki şeffaflığın, genel anlamda tarafları, yolsuzlukla mücadeleyi ve şehir yönetim kalitesinin geliştirilmesini angaje etmek için merkezi bir strateji olma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle, şeffaflık iyi yönetimin temel ilkesini oluşturmaktadır. Bilgiye özgürce erişim şeffaflığın geliştirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bilgi, bu nedenle, etkili bir şekilde kullanılabilmesi için zamanında verilmeli, ilgili olmalı, doğru ve eksiksiz olmalıdır. Bilginin kimin tarafından ve hangi amaçla üretildiği konusu, rekabet içerisinde olan çıkarların belirli bir konu üzerinde birleşmesi halinde, şeffaflığın temel taraflarını oluşturmaktadır. Şeffaflığın temin edilmesine ilişkin en ileri modellerden biri, şeffaflığın artırılmasına yönelik beş noktalık çerçevedir: 1. Değerlendirme ve denetleme, 2. Bilgi erişimi, 3. Etik ve dürüstlük, 4. Kurumsal reform ve 5. Spesifik konular üzerinde durulması.

XI. Teşekkür

EC Ma Ndryshe, bu projeyi olumlu değerlendiren ve Eylül 2012'den itibaren başlayarak maddi olarak desteklemeyi kararlaştıran Birleşik Krallık Priştine Büyükelçiliğine karşı en derin teşekkürlerini iletmektedir. Aynı şekilde, ikinci aşamada resmi evraklara erişimin gerçekleşmesi için daha açık olmalarına neden olan, belediye icra organlarıyla diyalogun tesis edilmesini mümkün kılmalarından dolayı kendilerine teşekkürlerimizi borç biliriz. Özel

teşekkürlerimizi, bu projenin pekiştirilmesi için elzem bir destek olan, "Prizren Belediyesinin Çevrimiçi Şeffaflığı" projesinin birinci aşaması için (deneme) sundukları maddi desteklerinden dolayı Kosova Açık Toplum Vakfına sunmaktayız.

EC Ma Ndryshe

“Emancipimi Civil Ma Ndryshe” sivil toplum kuruluşu 2006 yılı Mart ayında kurulmuştur. Kuruluşun temel hedefleri: aktif ve katılımcı vatandaşlığın ilerletilmesi ve kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesidir. EC Ma Ndryshe kültürel miras üzerinde çalışmalarında bulunan Güneydoğu Avrupa Ağı – SEE Heritage Network kurucularındandır ve Kosova’yı temsil etmektedir. Aynı zamanda, Prizren Kültürel Miras Forumu, Prizren Kültür Kuruluşları Ağı ve Kosova Bağımsız Kültür Kuruluşları Ağı – Kültür Forumu kurucularındandır. EC Ma Ndryshe, 2006 yılında kuruluşundan itibaren, ortak karar alımına sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların erişimini sağlamak için Prizren yerel yönetimine karşı doğrudan baskı oluşturmaktadır. Kamu tartışma süreçlerine doğrudan katılım haricinde, EC Ma Ndryshe kamu tartışmalarına ilişkin yasal yükümlülüklerimize saygı gösterilmesini, kamu tartışmalarına daha geniş toplum kapsamasını ve kamu belge ve politikalarına toplulukların endişe ve taleplerinin kapsanmasını düzenli olarak savunuculuğunu yapmıştır.

Başlıca projeler: Urbanism Watch, Prizren ve Gilan’da sosyal medya aracılığıyla vatandaşların katılımı (2013 – 2014), Kapsamlı Şehir – Prizren’de kalıcı imar kalkınmasına katılım üzerinden planlama (2013 – 2015), Kültürel Miras, Prizren’de kalıcı yerel ve bölgesel kalkınmanın temel unsuru (2013 – 2014), Kültür Gönüllüleri (2012 – 2013), Prizren Belediyesinde kültürel politikaların hazırlanması ve uygulanmasına vatandaş katılımı (2012 – 2013), Prizren ve Mamuşa belediyelerinde çevrimiçi şeffaflık (2012 - 2013), Kültürel mirasın geliştirilmesinde sivil toplum rolü (bölgesel proje) 2011 – 2013, Bir Balkan hikayesi, Balkanlarda Osmanlı mirası (bölgesel proje) (2011 – 2013), Belgesellerle gençlerin kültürel bilincini artırmak (2010), Kültürel mirasın geliştirilmesi ve korunması için vatandaş etkilerinin güçlendirilmesi (2009), “Culture 2013” Platformu (2008 – 2009), Restorasyon Kampları (2007, 2008 & 2009), Açık Vatandaş Forumları (2007), Kosova’da Avrupa Miras Günleri (2006, 2007 & 2008), Prizren Zambağı 2006.

Yayınlar: “Bir Kültür Şehri Prizren”, belgesel (2013), Kültürel politikaların hazırlanmasında vatandaş katılımı (2013), Denetçileri kimler denetler – Kosova’da sivil toplum mesuliyeti (Eylül 2013’te yayınlanması beklenmektedir), Hata üzerine hata – kültürel miraslardaki sayısız ve devamlı hataların analizi (2013), “Online Trasparency” projesinin dört analizi: 1. Doğal ve İmar Bozulma, 2. Yerel yönetimde yasalara riayet etme, 3. İyi yönetim bir sözden ibaret değildir, 4. Prizren’de yerel yönetim şeffaflığı (2012 – 2013), Silent Balkan, “A Balkan Tale” projesi kapsamındaki belgesel (2012), Prizren belediyesinde kültürel yaşam (ODA Tiyatrosuyla işbirliği içerisinde) (2010 - 2011), Prizren Geçmiş Yansımaları, Prizren’in eski ve yeni fotoğrafların karşılaştırılması (2009), Kültürel Gönüllü Yardımseverlik ve Miras (2009), Düşük Maliyetli Müdahale (2009), Kosova’da Avrupa Miras Günlerinin Örgütlenmesine Mekanlar (ODA Tiyatrosuyla işbirliği içerisinde) (2008).